

Zsombor Tóth

Mohács 500?!

Caracteristicile politicilor memoriei reformate transilvănene în contextul Reformei de lungă durată (1500–1800)

(In memoriam Mihály Cserei de Nagyajta, 1667–1756)

Cuvinte-cheie: *Reforma de lungă durată (Long Reformation), persecuție religioasă, perspectivă transregională și transculturală, memorii de călătorie, metanarațiune (masternarrative)*

Această lucrare a urmărit interpretarea percepției asupra Bătăliei de la Mohács așa cum este reflectată în izvoare asociate cu precădere cu Transilvania și redactate de autori reformați, în principal din secolele al XVII-lea și al XVIII-lea. Un accent deosebit a fost pus pe Mihály Cserei, decedat acum 270 de ani, care, în textele proprii sau în notele marginale adăugate lecturilor sale, a ilustrat în mod elocvent impactul mării narațiuni a Reformei de lungă durată asupra evaluării specific reformate a bătăliei din 1526.

Sintetizându-mi firul argumentativ, concluzionez că politica memoriei reformate din epoca modernă timpurie la scară europeană – care marca cu pregnanță aniversările (1617, 1717 etc.) și principalele spații/episoade ale persecuțiilor (1572, 1620, 1685 etc.) – nu a oferit (și nu putea oferi) un spațiu mediativ amplu pentru comemorarea zilei de 29 august 1526 nici în cadrul tradiției reformate maghiare. Se pare că politica memoriei reformate europene din modernitatea timpurie nu a pledat neapărat pentru o comemorare circumscrisă cadrului statului-națiune; cu alte cuvinte, nu a tratat „rememorarea națională” ca pe o chestiune de importanță deosebită, ci a făcut accesibil un univers comemorativ care a surprins amprenta evenimentelor paneuropene articulate confesional drept protestante și centrate tematic pe persecuția religioasă – un univers ce poate fi interpretat și cercetat în primul rând dintr-o perspectivă transregională și transculturală.

István Berszán

Întâlniri în alte timpuri. Despre două romane de Olga Tokarczuk

Cuvinte cheie: *temporalități diferite, învățare nereflexivă, ritm, intuiție, Tokarczuk.*

Romanele lui Tokarczuk se desfășoară în labirintele timpurilor. Studiul analizează ce dezvăluie separările și legăturile precum *Străveacul și alte vremi* sau *Casă de zi, casă de noapte*, și cum ne putem orienta între evenimentele întâlnirii temporale, în rezonanțele unor vremuri care se întâlnesc și în experimentele artistice de a întâlni timpul întâmplărilor. Oare exercițiile de scriere și lectură în cazul romanelor lui Tokarczuk în ce măsură corespund sistemelor istorice ale esteticii și gândirii teoretice despre literatură bazate pe conceptul de istoricitate? Care sunt întrebările experimentale care ne determină să regândim paradigma istorică? O încercare similară trebuie să o treacă și fizica practicilor sau ecoritmologia propuse și cultivate de autorul lucrării, pentru a se descoperi ce repere oferă aceste cercetări în orientarea practică elaborată în romanele lui Tokarczuk și unde ne îndeamnă arta scrierii literare la noi/alte ipoteze.

Katalin Ágnes Bartha

Rețelele pedagogice reconfigurate ale lui Ferenc Delly: obiectele respectului față de scenă

Cuvinte-cheie: *teoria actor-rețea, istoriografie teatrală, habitus actoricesc, mediator-obiect, Delly Ferenc*

Studiul examinează rețelele actorului, regizorului și pedagogului teatral Delly Ferenc (1903–1960) din perspectiva teoriei actor-rețea (Actor-Network Theory – ANT) formulate de Bruno Latour, acordând o atenție specială mediatorilor materiali ai eticii teatrale. Lucrarea argumentează că actorii non-umani – precum pantofii, cravata, pălăria sau vestimentația – pot fi interpretați ca elemente active în cadrul istoriografiei teatrale, participând la transmiterea performativă a identității profesionale, a tehnicilor corporale și a respectului față de scenă. Prin analiza memorialisticii, a materialelor de presă și a documentelor fotografice, studiul arată modul în care rețelele pedagogice și teatrale ale lui Delly se stabilizează în spațiile instituționale din Târgu Mureș și Cluj. Un accent aparte este pus asupra evenimentelor de translație în care spațiul teatral și cel cotidian se suprapun temporar, precum scena improvizată desfășurată în magazinul de încălțăminte Del-Ka în anul 1929. Analiza relevă faptul că habitusul și etica actoricească nu se transmit exclusiv prin principii pedagogice verbale, ci și prin practici delegate obiectelor, repetabile și transmisibile mai departe. Studiul reflectează, totodată, asupra posibilităților de reînnoire interdisciplinară a istoriografiei teatrale.

Imre József Balázs

Receptarea poezilor din grupul „Erdélyi Helikon”: Analizele lui Gusztáv Láng despre poezia lui Lajos Áprily și Jenő Dsida

Cuvinte cheie: *literatura maghiară ardeleană, modernism, schimb de generații, receptare, transilvanism*

Studiul analizează modul în care Gusztáv Láng a modelat imaginea istorico-literară a poezilor din grupul Erdélyi Helikon, în special prin interpretarea operei lui Lajos Áprily și a lui Jenő Dsida. La început, Láng nu se considera în primul rând un istoric al literaturii transilvănene, dar cercetările sale despre Dsida și lucrările sale de sinteză despre literatura maghiară din România l-au transformat într-o autoritate de referință în acest domeniu. În analizele sale, el a interpretat întotdeauna poezia heliconiană în contextul modernismului maghiar al secolului al XX-lea în ansamblu, subliniind în special legăturile cu poezii revistei Nyugat. Analiza subliniază faptul că prima generație de poeți heliconieni a scris dintr-o perspectivă comunitară și minoritară, în timp ce generația mai tânără – de exemplu, Jenő Dsida și Zoltán Jékely – a avut o atitudine mai critică față de această moștenire. Cu toate acestea, Láng nu interpretează poezia lui Áprily ca un simbolism „întârziat”, ci ca o lirică obiectivă și modernă, care se leagă și de noile curente ale poeziei europene de după război.

László Büky

Despre „Țara neagră” a lui Mihály Babits

Cuvinte cheie: *Mihály Babits, „Țara neagră”, simbolism, analiză semantică, motivul negru*

Studiul oferă o analiză lingvistică și semantică a poemului „Țara neagră” (Fekete ország) de Mihály Babits. Autorul examinează cele cincizeci de apariții ale cuvântului „negru”, utilizând definițiile din Dicționarul explicativ al limbii maghiare. Analiza demonstrează că „negrul” nu desemnează doar o culoare, ci reprezintă și un simbol al misterului, morții, fricii și profunzimii metafizice. Lucrarea evidențiază structura poemului, rolul poetic al repetiției (serialitate și ostinato) și rețeaua relațiilor semantice. Studiul plasează poemul în contextul simbolismului de la începutul secolului al XX-lea, subliniind influența lui Edgar Allan Poe și J.-K. Huysmans. Se arată

că imaginea lumii construite de Babits se bazează pe simbolismul universal al culorii negre, care exprimă esența ascunsă a materiei și existenței. Concluzia este că interpretarea poemului rezultă din interacțiunea dintre sensurile lexicale și contextul poetic, ceea ce explică forța sa artistică deosebită.

Blanka-Boróka Buna

„În a treia sa viață.” Imaginile Sfintei Elisabeta a Ungariei în predicile și legendele maghiare din epoca modernă timpurie

Cuvinte cheie: *femeie sfântă, model de viață evanghelic, utilizare dinastică, receptarea Elisabetei*

Cercetarea legendelor medievale despre Sfânta Elisabeta a Ungariei a scos la iveală numeroase fisuri fine, întrucât sfințenia novatoare a unei femei căsătorite depășea cadrele canonului vremii. Contemporanii ei au încercat să o reprezinte conform modelului ascetic tradițional, iar urmașii au integrat într-atât femeia sfântă în idealul de sfințenie pe care chiar ea contribuisese să îl întemeieze, încât au pierdut din vedere caracterul ei reformator. Predicile dedicate, în general, femeilor și/sau vorbind despre femei arată însă că exemplul vieții Elisabetei nu a influențat pe termen lung gândirea generală despre femei, în ciuda extraordinarei sale popularități europene. În cadrul cercetării mele, încerc să urmăresc evoluția receptării Elisabetei în literatura ecleziastică maghiară a epocii moderne timpurii, în contextul schimbărilor sociale, dezvăluind noi fisuri fine în portretul sfintei.

Eszter-Júlia Salamon

Un studiu empiric privind o construcție verbală intransitivă

Cuvinte cheie: *construcție, gramatica construcțiilor, verbe intransitive, acord*

În limba maghiară, sufixul *-lak* se referă atât la subiectul de la persoana întâi, cât și la complementul direct de la persoana a doua. Prin urmare, ne-am aștepta ca acesta să se atașeze doar la verbele tranzitive, mai exact atunci când predicatul în cauză poate avea un complement direct la persoana a doua. Cu toate acestea, el apare și cu verbe intransitive în construcții în care complementul verbului intransitiv este un infinitiv care atrage un complement direct la persoana a doua (de exemplu, *jöttelek meglátogatni* - *am venit să te vizitez*). Tratez această structură ca pe o

construcție, bazându-mi cercetarea pe cadrul gramaticii construcționale. Scopul acestei cercetări este de a identifica anumite aspecte morfologice, sintactice și semantice care ar putea fi relevante pentru o analiză mai aprofundată a construcției.

Zsigmond Máté

Intersecțiile dintre arhitectura narativă și configurația scenică: reconfigurarea intergenică a reprezentării răzbunării, a corpului și a alterității

Cuvinte cheie: *răzbunare, corp, alteritate, adaptare*

În literatura maghiară a secolului al XIX-lea, temele răzbunării, ale corpului și alterității se intersectează în moduri sensibile cu funcționarea diferitelor medii de expresie. Un roman și adaptarea sa dramatică arată clar cum aceeași poveste se transformă în condiții poetice și mediale diferite. Romanul utilizează o structură narativă complexă și o profunzime psihologică semnificativă, în timp ce drama prezintă acțiunea într-o formă condensată, vizuală și performativă. În roman, identitatea se construiește prin mediere narativă, pe când în dramă vizibilitatea corpului devine principalul purtător de sens. Astfel, alteritatea rasială apare ca experiență internă în roman și ca marca vizual în dramă. Diferențele mediale influențează fundamental producerea sensului, ceea ce duce la reconfigurarea întrebărilor etice.

Tímea Ildikó Kosztándi

„M-am gândit că te-ai săturat doar cu mirosul!” – Integrarea umorului în structura conversației

Cuvinte cheie: *umor, integrarea în structuri conversaționale, umor interacțional, umor conversațional, subiect de vorbire interacțional, subiect de vorbire conversațional, pas de fază/glumă*

Scopul acestui studiu este de a cerceta când și în ce contexte apar expresiile lingvistice umoristice în conversațiile cotidiene în timpul unui eveniment social dintr-o așezare din Ținutul Secuiesc. Caut răspunsul la întrebarea ce anume influențează apariția acestor expresii lingvistice umoristice și dacă există subiecte care provoacă remarci umoristice. De asemenea, cercetez modul și forma în care aceste expresii lingvistice umoristice sunt realizate și cum sunt integrate în momentele

conversației. Examinez dacă există o regularitate în ceea ce privește momentul în care apare un element vizual umoristic, neobișnuit și ce factori determină apariția acestui fenomen. În prima parte a studiului meu, introduc teoriile despre umor, în special pe cele despre umorul lingvistic, pe care le voi folosi în analiza mea, apoi introduc caracteristicile muncii de teren, prezint ipotezele mele și analizez datele colectate în funcție de relația lor cu ipoteza. Voi formula concluziile și ideile ulterioare ca ultim punct al studiului.

Magda J. Kovács

Tendințe în alegerea numelor în sistemul antroponimic suedez, maghiar și român

Cuvinte cheie: *legislația numelui, cele mai populare prenume, cele mai frecvente prenume, prenume noi și neobișnuite, prenume tradiționale, lista oficială a prenumelui*

Obiectivul principal al studiului este realizarea unei analize comparative a practicilor de alegere a prenumelor în anul 2024 în trei țări – Suedia, Ungaria și România – precum și examinarea cadrului juridic care reglementează atribuirea numelor în fiecare dintre aceste state. Analiza celor mai populare o sută de prenume din Suedia și Ungaria indică faptul că 76% dintre numele suedeze sunt incluse și în lista numelor recomandate pentru înregistrare oficială în Ungaria. Pe lângă prenumele cele mai populare, autorul analizează și prenumele cu cea mai mare frecvență, evidențiind că sistemele onomastice suedeze, maghiare și române prezintă similitudini semnificative, majoritatea persoanelor purtând nume naționale și tradiționale.

Extinderea inventarului de prenume și preferința pentru nume unice și distinctive rămân o cerință socială importantă. Cu toate acestea, în pofida caracterului lor original și inovator, aceste nume nu au dobândit până în prezent o frecvență ridicată.

Zsuzsa László

„Cele patru impresii... se contopesc ciudat într-o singură fotografie” – Corespondența Mészöly–Polcz–Nemes Nagy–Lengyel

Cuvinte-cheie: *Miklós Mészöly, Alaine Polcz, Ágnes Nemes Nagy, Balázs Lengyel, corespondență, microistorie, creație colectivă, practici epistolare, rețele literare, scris și călătorie*

Studiul analizează corespondența dintre Miklós Mészöly, Elaine Polcz, Ágnes Nemes Nagy și Balázs Lengyel din perioada 1955–1997 dintr-o perspectivă de microistorie. Analiza scrisorilor arată că relațiile dintre cei patru și practicile lor de creație colectivă sunt mult mai complexe decât imaginea ierarhică consacrată a relației dintre Mészöly și Polcz. Elementele paratextuale, intervențiile în numele celuilalt, particularitățile scrisului epistolar, precum și legătura dintre scris și călătorie conturează un model de colaborare în care rolurile sunt negociate permanent și se completează reciproc. Corespondența oferă acces atât la mecanismele creației literare, cât și la funcționarea rețelelor intelectuale, la reprezentarea experiențelor cotidiene și la dinamica rolurilor de gen din a doua jumătate a secolului al XX-lea. Studiul susține că scrisul, observația, acumularea experienței și călătoria nu reprezintă activități subordonate unele altora, ci forme echivalente și complementare ale procesului creator. Din această perspectivă, corespondența reconfigurează interpretarea colaborării dintre Mészöly și Polcz și o integrează într-un cadru mai larg al relațiilor literare și culturale ale epocii.